

[Transcript] Dagens Eko / Risken för stormaktskrig oroar Taiwan

Hallå, det här är den nya nyhetspadden Dagens Eko.

Nu börjar vi.

Björn, varför pratas det så mycket om Taiwan just nu?

Taiwan har hamnat mitt i mellan Kina och USA i ett läge där relationerna-
-de här två stormakterna i mellan blivit allt sämre.

Och så har ju också Rysslands invasion av Ukraina visat på ett visuellt sätt-
-vad som står på spel.

Det här är Dagens Eko med Robin Olin.

Idag om Taiwan och risken för nästa Stormaktskrig.

Talmannen i USAs representanthus Kevin McCarthy-
-hälsar Taiwan-president Tsai Ing-wen välkommen till Kalifornien.

Det är den femte april och ett stort pressuppåd väntar.

Vi har hittat oss själva i en värld där demokratik är understånd.

Aldrig tidigare har en ledare från Taiwan träffat en så högt uppsatt amerikansk politiker-
-på plats i USA.

Vi är inte isolerade. Vi är ingen.

Fy mig! Fy mig!

Kina, som anser att Taiwan är en kinesisk provins-
-reagerar direkt på det här mötet.

En tre-dagars militärövning inleds.

Fy mig! Fy mig! Fy mig!

På kinesisk TV visas kinesiska stridsfartyg i havet runt Taiwan-
-och stridsflygplan som gör inflygningar mot ön.

Taiwan's försvarsdepartement varna för att Kina övar på en invasion.

Gäst är Björn Jureberg, korespondent i peking.

Björn, du besökte nyligen Taiwan. Du bor till vardags i peking.

Hur är det att åka dit därifrån?

Flyger man direkt från peking till Taipei, tar det tre timmar med flyget.

Då går jag att flyga direkt nu för Kina kunde man inte tidigare, men nu går det.

Hur ser det ut om du tittar ut genom flygplanen när det börjar närmare?

Man kommer från norr från peking. Efter att ha lämnat östkinesiska havet-
-flyger man in över Taivans norra spetsiga kust.

Om vädret är klart går det att se landskapet nedanför-

-som går mycket i grönt, kombinerat med bebyggelse, vägar och små sjöar.

Taiwan är ju en grupp öar, utanför södra delen av Kinas östkust.

När man pratar om Taiwan menar nog de flesta själva huvudöarna-
-där de flesta av demokratins, omkring 24 miljoner, invånare bor.

Jag tänker att Björn innan vi kommer dit kan du inte bara dra grundkursen.

Vad behöver man veta om Taiwan och Taiwan's historia?

Auzojibana! Auzojibana!

1949 förlorar ju Nationalistpartiet KMT som då styrde Kina under namnet-
-republiken Kina, en mångårig konflikt mot kommunistpartiet.

Kommunistpartiet utropar sen som bekant Folkrepubliken Kina.

Det här är Mao som tar över.

[Transcript] Dagens Eko / Risken för stormaktskrig oroar Taiwan

Ja, medan förlorarna då, KMT tar sin tillflykt till Taiwan och öarna däromkring.
Och sen dess har ju Folkrepubliken gått från fattigt utvecklingsland-
-till världens andra största ekonomi och en stor makt i världen.
Och Taiwan och sin sida har ju demokratiserats.
Men även om Taiwan i allt praktiskt fungerar som vilket land som helst-
-om man har egna pass, eget försvar, egen valuta och så vidare-
-så är Taiwan's officiella status ännu på ett vis olöst.
Peking gör anspråk på Taiwan.
Medan man får Taipei's nuvarande regeringssida brukar säga att man inte behöver utropa-
-officiell självständighet eftersom man de facto ändå är självständigt.
Och det här med att man hela tiden skjuter den här oljösta konflikten framför sig-
-det är lite det som förenklat brukar kallas för status kvå.
Och det finns en oro för att det håller på att rubbas nu-
-särskilt som Kina då använder sin militär i allt större utsträckning.
Och vad är det som har gjort att spänningarna ökat ännu mer på senare tid då?
Ett sätt att förstå det är att gå tillbaka till januari 2020.
Där den dåvarande valrörelsen till presidentvalet präglas av massprotesterna i Hongkong-
-och en framträdande slogan då blir Jinerus Yangang Mingri Taiwan-
-i dag Hongkong i morgon Taiwan.
Så det handlar nånstans om att försvara demokratin och slippa dikteras av peking, eller?
Ja, precis. Och i Taiwan blir då valestora vinnare det mer Kina kritiska blocket-
-i taiwanesins politik som leds utav det demokratiska framstextpartiet.
DPP och deras president Tsai Ing-wen får sitta kvar en andra mandatperiod.
Tsai Ing-wen, Taiwan!
Valresultatet stärker en trend av en allt mer Kinas skeptisk taiwanesisk allmänhet-
-och det får allt att de har peking att trappa upp sina påtryckningar mot Taiwan.
Och ett av de sätter man gör det på då är att allt oftare flyga med militära flygplan nära Taiwan-
-inne den så kallade luftförsvarsidentifikationssonen.
Det är område där Taiwan kräver att flygplan identifierar sig.
De här inflygningarna sätter ju press på Taiwan-försvar-
-som då kanske måste gå upp med egna flyg för att möta och identifiera de här kinesiska
stridsflygen.
I Kina finns också en lag sen 2005 där man uttryckligen också ger sig själv rätten-
-att använda det man kallar för icke-fredliga medel-
-om möjligheterna för en sån här fredlig återförening-
-som man vill ha med Taiwan anses uttömda.
Till exempel om Taiwan officiellt skulle utropa självständighet-
-och säga att vi inte är republiken Kina längre, vi är ett annat land som heter Taiwan.
Så Kina gillar liksom inte den politiska utvecklingen i Taiwan-
-och det leder till de här ökade militära spänningarna också.
Är det något annat som bidrar till det?
Det som också händer är att den amerikanska presidenten Joe Biden-
-flera gånger i olika offentliga sammanhang talar om att USA-
-ska komma till Taiwans försvar.

[Transcript] Dagens Eko / Risken för stormaktskrig oroar Taiwan

Och det här är också potentiellt kontroversiellt.

USA egentligen har en så kallad strategisk tv-tydighet i frågan om Taiwan.

Man säger inte hur man kommer agera om det skulle bli en skarp konflikt med Kina och Taiwan.

Och den här policyn har bland annat att göra med att man från USA-sida inte heller vill uppmuntra Taiwan-

-att agera vårdslöst, kanske bara för att man har USAs stöd.

Så USAs roll i allt det här är viktigt att förstå.

USA är en typ av säkerhetsgarant som avskräcker Kina och USA säljer också mycket vapen till Taiwan.

Så vad Joe Biden säger och gör skapar så klart rubriker världen över.

President Biden är klara på hur mycket han skulle gå till att förändra Taiwan i en attack från Kina.

För att vara klar, särskilt, USA-sida skulle förändra Taiwan i en av Kina invasionen.

-Ja. -Det beror på en långsiktig USA-policy-

-som är vevig om sina förhållanden till Kina.

Och sen kommer Buktaina-kriget.

Det var inte provokt, men det är vad russen-president Vladimir Putin-

-enverkade på Kina.

-Den kom upp i dag.

Det blir en veckarklocka för många i Taiwan, som man inser att fullskaliga invasionskrig-

-faktiskt kan ske även i vår tid.

Och sen kommer, som grädde på motsatt, den amerikanska talmannen Nancy Pelosi-

-och flyger till Taiwan på ett uppmärksamt besök.

Trots protester från Peking, vilket får Kina att dra igång de största militärövningar-

-på många år i Taiwan-sundet i augusti förra året.

En show av förhållanden, en avstängning till världen av Kina-

-och då avfyrrar Kina bland annat robotar över öon.

Och säger att man övar på en typ av blockad av Taiwan.

En noterbar konsekvens av de här militärövningarna är-

-att man från Peking-sida inte längre tycks brysa om den så kallade medianlinjen.

Den inofficiella mittlinjen mellan Kina och huvudön Taiwan i Taiwan-sundet.

Den här medianlinjen har man i princip hållit sig till i många år.

Men allt sen då, Pelosi besök i augusti förra året-

-så flyger kinesiska militärflugplan ofta över den här mittlinjen-

-och kommer på det viset närmare Taiwan också.

Och även om man från Peking-sida oftast brukar säga-

-att man vill ha en fredlig återförening med Taiwan-

-så finns den där brasklappen alltid där.

Som när Sidion Peng på kommunistpartiets parti Kongress i höstas-

-fanns en siffror.

-så att man inte kan utresluta våld.

-Balösajtsgivet är ett bia, ett tvärsök.

-Okej, Björn. Så ta oss med till Taiwan.

Om vi börjar i huvudstan, Taipei, då du kommer.

-Vad är det här för ställe? Hur ser det ut?

[Transcript] Dagens Eko / Risken för stormaktskrig oroar Taiwan

-Det är en stor stad och höga hus.

Taipei är ju Taiwan's huvudstad och ligger på huvudön.

Taiwan's nordspets står och är del av ett kluster med andra stora städer.

Så det är en typ av storstadsregion som växer samman där.

Klimatet är ju subtropiskt. Det regnar ju ofta i några Taiwan.

I centrala Taipei går också under första våningarna av husen-

-som sträcker sig över dem som man har skydd från regnet.

-Då kan man hålla sig tår helt enkelt.

-Eller gå eller hoppa.

Trafiken i Taipei är väldigt bullrig.

Folk kör snabbt och det är mycket bensindrivna amopeder som låter.

Men samtidigt är Taipei också en grön stad. Det är mycket träd och små parker.

Jag tycker att stadsbilden i Taipei och Taiwan är lite annorlunda mot fastlandshyna.

Det finns gamla hus kvar och de har stått länge.

I Peking, där jag bor, är det snarare den här-

-storskaliga mega-arkitekturen som fått råda-

-där gatorna går i ett spikrakt rutnät och mycket är relativt nybyggd.

-Men du rummar spänningarna som du berättat om. Märks de av folk du träffar där?

-Jag tycker det. För även om folk i allmänhet är rätt luttrade-

-man är van, mobbi, som man säger. Man är avdomnad utifrån det kinesiska hotet-

-som man har levt med så länge, så tycker jag ändå att det har något förändrats.

-Det är ju så. Du sa att juni är inte det första.

-som Sextorius C säger, som jag träffade uppe på Elefantberget.

Det är en kulle eller ett mindre berg utifrån vilken man kan få en magnifik utsikt över östra Taipei.

Han säger att även om vi är vana så vet man ju aldrig.

Se på Ukraina. Där kom den plötslig attack.

-Guan□dagen, hon kom en gång och tog in en tussi.

Det är en möjlighet.

-Vi måste vara på vår vakt.

-Men du, Björn, det nu är så att många i Taiwan följer utvecklingen i Ukraina-

-och det också finns en oro för att nåt liknande skulle kunna hända i Taiwan.

Finns det några konkreta förberedelser då för hur man ska försvara sig mot det-

-i fall Kina skulle invadera?

-Ja, det gör det. Och det är en praktiskt, har ju Rysslands invasion-

-av vilken han har gjort, att den obligatoriska väntplikten i Taiwan förlängt.

Och i Taiwan är det rätt lätt att stötta på unga män som ska göra väntplikt-

-för att alla måste ju göra det.

-It har faktiskt inga nån.

-Jag träffade till exempel på den här unga män på en tv-vår-

-och körnjutting som jag stötter på vid ett universitet i Taipei.

De står och tar foton.

De ska snart ta examen, som tar foton i sina examens kläder.

Det är ett sån här långa svarta rockar och stora svarta hattar-

-som plattar längst upp.

-Det är lite amerikansk stil.

-Ja, precis.

De tycker, precis som de flesta andra talar med, att det är bra-

-att väntplikten förlängs.

Det finns nog mer också ett stort intresse för civilförsvarskurser.

Privatorganisationer som anordnar kurser i hur man ska agera-

-vid då ett eventuell krigs- eller krissituation.

-Vad är det här för slags kurser? Vad får deltagarna göra?

-Tänk det en workshop där ni gör övningar tillsammans.

En del är kanske kateder och undervisning, men sen får man pröva på själv.

Sen har de också anordnat mer storskaliga fältövningar-

-utom hur deltagarna ska applicera kunskapen-

-när man lärt sig i klassrummet, utomhus genom typ av skarpövning-

-där det finns statister och skådespelare och så där.

Jag intervjuade också grundaren till en av de stora skolorna-

-Komacademy, en man som heter Sjötsjönsjöj-

-som är en typ av medelålders akademiker, typ glasögon-

-som skjorta och kostymvävs lite runnet, så snarare än någon vältränad soldat.

Han ser Ukraina-kriget som en veckaklocka.

Han vittnar om ett stort intresse. Alla deras kurser säljer slut nästan direkt-

-och de har stora expansionsplaner på gång också-

-för att nå ett mål om att utbilda tre miljoner personer inom tre år.

Det är ett enormt antal, men som kanske inte heller är taget helt i luften-

-eftersom de har fått en väldigt stor summa pengar från en känd taiwanesisk entreprenör.

En taiwanesisk riking som tycker det är viktigt med självförsvar.

Ja, och han har gett 30 miljoner amerikanska dollar, tror jag. Följer här enda målet.

Sjötsjönsjöj hör vilket fall till de som är övertygade-

-om att hotet från Kina är stort och att tiden nu fram till det-

-är att den kinesiska ledaren Xi Jinping ska tillträda en fjärde mandatperiod-

-efter år 2027. Det är en farlig tid, tycker han.

Han menar att Xi Jinping skulle kunna få för sig att använda taiwan-

-som ett sätt för att stärka sin egen legitimitet på hemmaplan-

-och på det sättet säkra en till mandatperiod.

Vi lever i en stort moment i historien och måste äta med ursäkt.

Tension i världen är på den högsta punktet, eftersom det är enda koldvård.

Efter mötet mellan Taiwan-president Tsai Ing-wen och talmanen Kevin McCarthy i USA-

-som lätt till kinesiska militärövningar och invasionssimuleringar-

-så håller McCarthy en presskonferens. Det är symboladdat.

Han står framför en del av den rivna Berlin-muren på ett museum-

-med Kaliforniens gröna kullar bakom sig.

Det är klart att många aktierna är necessarade.

Han ger sin syn på vad USA behöver göra i det här läget.

Sälja mer vapen till Taiwan.

Vi måste fortsätta armcellerna till Taiwan-

[Transcript] Dagens Eko / Risken för stormaktskrig oroar Taiwan

-och göra att cellerna tillhör Taiwan på en väldigt tidigare mål.

Robin, vad säger representanter för regeringen i Taiwan-

-som du träffar om, vad som är lösningen på allt mer spända situationen?

När jag intervjuade utrikesministern Josef Woh så nämnde han några saker.

Bland annat behovet här med att man ska ha ett starkare försvar.

Och att man vill stärka det man kallar för asymmetrisk krigsföring-

-att bygga sitt försvar på ett vis-

-som gör att man kan stå emot en starkare motpart, vilket Ukraina visar-

-att gå ordentligt Josef Woh utrikesministern.

Men han nämner också vikten av internationellt stöd vid konflikten.

Vi vet att det är viktigt för Taiwan att sälja internationella support.

Du under din resa till Taiwan, i det här allt mer spända läget-

-vad gör störst intryck på dig?

Jag reser bland annat ut till Pong Hosen.

Det är en grupp öarutan för Taiwan's västkust, alltså närmare mitten av Taiwan-sundet.

Det är en strategiskt viktig plats där Taiwan har militär anläggningar-

-som skulle vara antagligen en av de första platserna som skulle angripas vid en kinesisk attack.

Det märks att det är en speciell plats för att när man landar där med flyget-

-så får man inte filma eller fota flygplatsen, vilket en del tajvanesiska turister-

-som var med på det planet, ändå gjorde och fick tillsägelse.

Jag minns ett möte där, nere i Fiskehamnen-

-där jag av en händelse hamnade på en liten, inofficiell restaurang-

-som drevs av en femtårig man som heter QMO, som nyligen öppnade den där.

Det är bara vårt plats, vi har en zanlöjd plats.

Han var uppgiven inför Taiwan's strategiska position, alltså inklämt-

-som han såg mellan Kina, Japan och USA.

Likt många hade han en väldigt negativ syn på kommunistpartiet.

Men det betyder inte att han automatiskt gillar USA.

Så det finns en komplexitet i den här frågan, som jag tycker inte med honom-

-där i Fiskehamnen reflekterade på nåt vis.

Jag gillar att han är en zans, så jag inte kan betyda.

Han sa också att han skulle slåss för sina barnskull-

-och ge sitt liv för att förhindra att Taiwan förenas med Kina om så krävs.

-Tack, Björn. -Tack.

Och det var allt från Dagens Eko. Vi hörs igen i morgon.

Programledare var Robin Olin, gäst Björn Jurbej-

-som du kan höra mer av i Kina-pådden.

Producerade gjorde Karl, Karl Hammar och Elin Romiglotto.

Möjla oss gärna på dagens Eko, snabbelag, Sverigesradio.se.